

Komitean kokous

Aika

24.10.2022 klo 9:00–12:00

Teams-etäkokous

Osallistujat

Pasi Moisio, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, puheenjohtaja (x)

Veli-Mikko Niemi, sosiaali- ja terveysministeriö, 1. varapuheenjohtaja (x)

Essi Rentola, sosiaali- ja terveysministeriö, 2. varapuheenjohtaja (x)

Liisa Siika-aho, sosiaali- ja terveysministeriö, 3. varapuheenjohtaja (x)

Eveliina Pöyhönen, sosiaali- ja terveysministeriö, 4. varapuheenjohtaja (-)

Jäsenet:

Tarja Filatov, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Matias Mäkynen, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Riikka Slunga-Poutsalo, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Kaisa Juuso, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä (x)

Arto Satonen, Kokoomuksen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Elina Valtonen, Kokoomuksen eduskuntaryhmä

Katri Kulmuni, Keskustan eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Pekka Aittakumpu, Keskustan eduskuntaryhmä

Bella Forsgrén, Vihreä eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Noora Koponen, Vihreä eduskuntaryhmä

Anna Kontula, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Jussi Saramo, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Anders Norrback, Ruotsalainen eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Veronica Rehn-Kivi, Ruotsalainen eduskuntaryhmä (x)

Sari Essayah, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Antero Laukkanen, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Harry Harkimo, Liike Nyt -eduskuntaryhmä (-)

Pysyvät asiantuntijat:

Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Raimo Antila, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Mikko Horko, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Jaana Rissanen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Ulla Hämäläinen, valtiovarainministeriö (x)

Kimmo Ruth, työ- ja elinkeinoministeriö (x)

Virpi Hiltunen, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)

Susanna Siitonen, oikeusministeriö (x)

Tommi Laanti, ympäristöministeriö (x)

Outi Antila, Kansaneläkelaitos (-) Marjukka Turunen (x)

Antti Koivula, Työterveyslaitos (x)

Heikki Hiilamo, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (x)

Mikko Kautto, Eläketurvakeskus (-) Allan Paldanius (x)

Ilkka Oksala, Elinkeinoelämän keskusliitto EK (-) Vesa Rantahalvari (x)

Anna Kukka, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT (-) Patrik Tötterman (x)

Janne Makkula, Suomen Yrittäjät (-)

Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry (x)

Minna Ahtiainen, STTK ry (x)

Katri Ojala, Akava ry (x)

Hanna Tainio, Suomen Kuntaliitto (x)

Eija Koivuranta, SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry (x)

Titta Hiltunen, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry (x)

Sari Kokko, Vammaisfoorumi ry (x)

Sihteerit:

Milja Tiainen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Eeva Vartio, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Susanna Rahkonen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Sara Mäkäräinen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Maarit Lassander, valtioneuvoston kanslia (-)

Ritva Liukonen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Katariina Pursimo, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Susanna Polvi, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Inka Syväjärvi, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Viestintä:

Anna Työrinoja, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Asiantuntijat:

Jussi Tervola, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (x)

Allan Seuri, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)

Paula Saikkonen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (x)

Anna-Kaisa Tuovinen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (x)

Asialista

1. Kokouksen avaus ja ohjelma

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Todettiin osallistujat.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja liitteen 1 mukaisena.

3. Sosiaaliturvan vaihtoehtoiset järjestämistavat -selvitys: Tulosten esittely

Jussi Tervola esitteli sosiaaliturvan vaihtoehtoisia järjestämistapoja koskevan selvityksen alustavia tuloksia (ks. liitteet 2 ja 3). Työryhmä on tarkastellut (osittaista) perustuloa, sosiaalitiliä (perustiliä) sekä yhtä perusturvaetuutta ja osallistumislisää.

Työryhmä on laatinut näistä esimerkkimallinnukset ja arvioinut mallinnusten vaikutuksia mm. simulaatioilla sekä mallinnusten perustuslainmukaisuutta.

Työryhmän selvitysraportista on valmisteilla luonnos (liite 3), joka toimii välimietinnön luvun 3 pohjana.

4. Palaute jaostojen työpajasta

Liisa Siika-aho esitteli palautteen sosiaaliturvan vaihtoehtoisia järjestämistapoja koskevasta selvityksestä jaostojen työpajasta 6.10.2022 (ks. liite 2).

5. Keskustelu

Käytiin keskustelu esitysten pohjalta.

On huomioitava, että kaikissa esimerkkimallinuksissa on tehty lukuisia valintoja, joista tulisi ensin keskustella ja joita tulisi arvioida. Nyt riskinä on näennäinen yksinkertaisuus. Simulointien tuloksia ei tulisi siten ottaa huomioon sellaisenaan.

Todettiin, että selvitysraportissa tulisi erotella, onko vaikutusarvioissa kyse tutkimustietoon perustuvasta arviosta vai enemmänkin spekulatiosta.

Tuotiin esiin, että vaihtoehtojen tulisi kannustaa työllisyyteen, eikä lisätä julkisen talouden kustannuksia. Tulisi arvioida työllisyysvaikutusten ohella myös hyvinvointivaikutuksia.

Tulisi pohtia, onko läpi elämän ulottuva kannustinvaikutus realistinen, esim. nuoret eivät välttämättä ota huomioon eläköitymisiässä ilmeneviä kannustimia sosiaalitulissa, lisäksi sosiaalisiin mahdolliset välilliset vaikutukset eläkejärjestelmään huomioitava.

Miten yhdessä perusturvaetuudessa on huomioitu se, että perusturvaetuuksien rahoitustavat ovat erilaiset ja mitä vaikutuksia tällä on verotukseen ja kannustavuuteen? Esimerkkimallinnuksessa rahoitustavat säilyisivät suunnilleen nykyisenlaisina. Tulisi myös tarkastella kannustimien ja velvoitteiden suhdetta.

Lisäksi tulisi ottaa huomioon ne ansioturvan saajat, joiden ansioturvan taso on vain vähän tai jonkin verran korkeampi kuin perusturvan taso.

Onko esimerkkimallinnusten kannustinvaikutuksia arvioitu keski- ja hyvätuloisten ansiotyössä olevien osalta eli muodostuuko heille kannustimia vähentää ansiotyön määrää? Entä vaikutukset pääomatulojen saajien osalta? Perustulouudistus olisi myös verotusuudistus ja verotus vaikuttaa kannustimiin. Perustulon esimerkkimallinnuksessa on mukana sekä ansio- että pääomatuloverotuksen kiristäminen.

Esimerkkimallinnuksissa ei ole huomioitu vammaisten henkilöiden ja sairaiden henkilöiden näkökulmaa, ml. YK:n vammaisyleissopimus, esim. kuntoutusrahat ja vammaisetuudet sekä ansiotyön ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen näiden henkilöryhmien tilanteissa. Lisäksi tulisi arvioida sukupuoli- ja lapsivaikutuksia.

TAUKO

6. Välimietinnön luku 5, Linjaukset komitean seuraavalle kaudelle

Puheenjohtaja esitteli välimietinnön luvun 5 rakennetta (ks. liite 2).

Käytiin keskustelu esityksen pohjalta.

Nostettiin esiin henkilöt, jotka ovat elämäntilanteensa ja palvelutarpeensa näkökulmasta ”väärällä” etuudella, kuten ne työttömyysturvalle ajautuvat henkilöt, joiden palvelutarve ei ensisijaisesti kohdistu työvoimapalveluihin.

Tavoitteena tulisi olla työllisyyden lisäämisen ohella osallisuuden lisääminen. Lisäksi tulisi huomioida myös hoivan merkitys yhteiskunnalle.

Todettiin, että perusturvaetuudet ovat pääosin samalla tasolla, mutta niiden saantiperusteet eroavat. Perusturvaetuuksien yhtenäistämisen osalta tulisi arvioida, mitkä ovat kokonaistaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset kannustimiin sekä se, tuleeko etuuden piiriin uusia henkilöryhmiä. Lisäksi osallistumislisää olisi hyvä pohtia. Samoin tulisi huomioida vaikutukset hyvinvointiin.

Perusturvaetuuksien yhtenäistämisen pohdinnassa tulisi lähteä liikkeelle valinnoista.

Vaihtoehtoisten järjestämistapojen työryhmän selvitystyö voi toimia tässä taustana, mutta selvitystyön esimerkkimallinnuksissa valinnat jäävät osin pimentoon.

Mitkä ovat etuuksien erojen taustalla olevat syyt ja perusteet? Mitä etuuksien yhtenäistämällä ja yhdistämällä halutaan saavuttaa? Olisiko tämä tavoite mahdollista saavuttaa myös muulla tavalla, esim. kehittämällä toimeenpanoa ja yksinkertaistamalla toimeenpanoa koskevia säännöksiä. Ensisijaista tulisi olla se, miltä järjestelmä näyttäytyy ihmiselle, sen tulisi olla hänen kannaltaan ymmärrettävä. Ensimmäinen askel olisi jo ehdotettu menettelysäännösten yhtenäistäminen sekä asiakastiedon liikkuvuuden varmistaminen.

Perusturvaetuuksien yhtenäistämisen selvittämisessä tulisi edetä vaiheittain ja konkreettisella tasolla siten, että määritellään tavoitteet ja käydään sen jälkeen läpi eri valinnat peilaten erilaisia valintoja asetettuihin tavoitteisiin.

Esim. työmarkkinatuen ja sairauspäivärahan yhdistäminen: esim. onko sairauspäivärahassa jatkossa enimmäiskesto vai ei (nykyisin sairauspäivärahassa on enimmäiskesto, työmarkkinatuessa ei). Esim. peruspäivärahan ja työmarkkinatuen yhdistäminen: esim. onko kyse eksportoitavasta etuudesta vai ei, kumpi/mikä rahoitusmalli valitaan. Mikä on työssä olleiden (peruspäiväraha) ja ei-työssä olleiden (työmarkkinatuki) tilanteiden ero?

Opiskelijoiden mukaan ottaminen tulisi selvittää, eli mitä kustannus- ja käyttäytymisvaikutuksia opintotuen mukaan ottamisella olisi. Omaishoitajien osalta kyse on etuuksien syyperusteisuuden ytimeistä, ts. työttömyysturvaa voidaan maksaa, jos omaishoito ei estä työttömyysturvan ehtojen täyttymistä, kuten kokoaikatyön hakemista ja sen vastaanottamista.

7. Välimietinnön luku 4, Ehdotukset nykyjärjestelmän uudistuksista: Tehdyt muutokset

Käytiin läpi välimietinnön luvun 4 nykyjärjestelmän uudistuksia koskeviin ehdotuksiin tehtyjä muutoksia (ks. liite 5). Toivottiin selkeämpää kieltä erityisesti työttömyysturvaa ja asumisen tukia koskeviin luvun 4 osioihin. Luvussa 4 nykytilan kuvausten tulee olla neutraaleja ja poliittisten kannanottojen tulee olla komitean ehdotuksissa.

Välimietinnön 1. luonnos on lähetetty komitealle kommenteille. Seuraavaan versioon kaikki muutokset tehdään muutosmerkinnöillä, jotta muutokset ovat näkyvillä.

8. Muistio: Kelan työttömyysetuuksien ja toimeentulotuen maksujaksot

Ritva Liukonen esitteli muistion, jossa käsitellään Kelan maksamien työttömyysetuuksien maksujakson muuttamisen vaikutuksia toimeentulotuen toimeenpanoon (ks. liite 6). Asiaa on käsitelty hallintojaostossa. Muistiossa kuvattua ongelmaa ei ole helppoa ratkaista nopeasti ilman, että seurauksena olisi haitallisia vaikutuksia asiakkaille ja toimeenpanoon. Todettiin, että asiaa tulee jatkoselvittää huomioiden keskustelussa esiin tuodut näkökohdat.

9. Muut asiat

Välimietinnön 1. luonnoksen kommentoinnin määräaika on 27.10. klo 12.00.

[Sosiaaliturvakomitealle osoitetut kannanotot Tiimerissä](#)

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia ja päätti kokouksen.

Liitteet

Liite 1 Pöytäkirjan luonnos

Liite 2 Diaesitys

Liite 3 Sosiaaliturvan vaihtoehtoiset järjestämistavat -selvitysraportin luonnos

Liite 4 Välimietinnön lukujen 1 ja 2 luonnos

Liite 5 Välimietinnön luvun 4 luonnos

Liite 6 Muistio: Kelan työttömyysetuuksien ja toimeentulotuen maksujaksot